

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษา หาความสัมพันธ์และเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าและวิจัยบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การหาคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 จำนวน 271 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 2606 คน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 303 คน และครูจำนวน 2,303 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2558) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2558; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2, 2558)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของตัวอย่างจึงใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 (สุวีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 445) ในการคำนวณขนาดของตัวอย่างได้กลุ่มตัวอย่าง 348 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมในทุกกลุ่ม การสุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ตามขนาดสถานศึกษาดังนี้

2.1 จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง (sample size) โดยใช้สูตรของยามาเน่

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระบุรี

ขนาด สถานศึกษา	ผู้ตอบแบบสอบถาม				รวม (n)
	ผู้บริหาร		ครู		
	ประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)	ประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)	
ขนาดเล็ก	148	68	882	80	148
ขนาดกลาง	90	42	959	87	129
ขนาดใหญ่	65	29	462	42	71
รวม	303	139	2303	209	348

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 และ เขต 2

2.2 เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอและเป็นตัวแทน ต่อการเปรียบเทียบจึง
กำหนดสัดส่วนระหว่าง ผู้บริหาร : ครู เท่ากับ 40 : 60 กำหนดหน่วยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกลุ่ม
ตัวอย่าง ดังนี้

2.2.1 จำนวนผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สระบุรี ทั้งหมด 139 คน

2.2.2 จำนวนครูทั้งหมด 209 คน

จากการกำหนดหน่วยวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ได้จำนวนที่จะให้ข้อมูลใน
การวิจัยครั้งนี้ 2 กลุ่ม คือผู้บริหารจำนวน 139 คน ครูจำนวน 209 คน รวมทั้งสิ้น 348 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire)
ประเภทปลายปิด (closed form) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำมาประกอบในการ
สร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เกี่ยวกับสถานภาพของ
ผู้ตอบในด้าน ตำแหน่ง เพศ วุฒิทางการศึกษา วิทยฐานะ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ใน
การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี จำนวน 3 ประเภท คือ 1) พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน 2) พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และ 3) พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบมุ่งการเปลี่ยนแปลง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนน โดยสร้างเครื่องมือการวัดในแบบของลิเคอร์ท ซึ่งแต่ละระดับคะแนนมีความหมายตามเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

5 คะแนน หมายถึง	ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำมากที่สุด
4 คะแนน หมายถึง	ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำมาก
3 คะแนน หมายถึง	ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำปานกลาง
2 คะแนน หมายถึง	ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำน้อย
1 คะแนน หมายถึง	ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ทั้งหมด 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความรับผิดชอบ 5) หลักความมีส่วนร่วม และ 6) หลักความคุ้มค่า ซึ่งแบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งแต่ละระดับคะแนนมีความหมายตามเกณฑ์การพิจารณาในการให้คะแนน ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง	ผู้บริหารมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด
4 คะแนน หมายถึง	ผู้บริหารมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลมาก
3 คะแนน หมายถึง	ผู้บริหารมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลปานกลาง
2 คะแนน หมายถึง	ผู้บริหารมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลน้อย
1 คะแนน หมายถึง	ผู้บริหารมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม เพื่อนำความรู้ และแนวคิดที่ได้ มาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3. กำหนดขอบข่ายและประเด็นเนื้อหาที่ต้องการทราบ และตัวชี้วัด ในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกันระหว่าง ความมุ่งหมายในการวิจัย กรอบความคิด สมมติฐานการวิจัย ขอบข่ายงาน และหลักธรรมาภิบาล
4. สร้างแบบสอบถามขึ้นโดยอาศัยหลักการ แนวคิดและทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัย
5. นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้ เพื่อพิจารณาปรับปรุงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับขอบเขตที่กำหนด
2. เสนอร่างแบบสอบถามต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) และปรับปรุงแก้ไข วิธีที่ใช้ในการตรวจสอบคือการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC) (สุรียรี ศรีโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 243-244) ซึ่งทุกข้อได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาเท่ากับ 0.80-1.00
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 คน โรงเรียนขนาดกลาง 3 คน โรงเรียนขนาดเล็ก 5 คน และครู จำนวน 20 คน แล้วนำไปตรวจสอบหาความเชื่อมั่น
4. ตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1971, p.160) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.966
5. นำแบบสอบถามที่ได้การปรับปรุงแก้ไข เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือ เสนอคณบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อออกหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 และ 2 เพื่อขออนุญาต และออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 และ 2
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือ ส่งให้ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 1 และ 2 และขอรับแบบสอบถามคืนภายใน 1 เดือน

การกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ โดยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และถูกต้อง

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
2. วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2546, หน้า 85)

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง	ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำมากที่สุด
3.50 - 4.49 หมายถึง	ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำมาก
2.50 - 3.49 หมายถึง	ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำปานกลาง
1.50 - 2.49 หมายถึง	ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำน้อย
1.00 - 1.49 หมายถึง	ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำน้อยที่สุด

2.3 วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง	ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด
3.50 - 4.49 หมายถึง	ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลมาก
2.50 - 3.49 หมายถึง	ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลปานกลาง
1.50 - 2.49 หมายถึง	ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลน้อย
1.00 - 1.49 หมายถึง	ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลน้อยที่สุด

2.4 เปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ และวุฒิทางการศึกษา ด้วยการทดสอบที (t-test)

2.5 เปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตาม วิทยฐานะ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variances) แบบจำแนกทางเดียว (one-way ANOVA) การทดสอบเอฟ (F-test) ถ้าพบความแตกต่าง ก็ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแบบจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparison : Post Hoc Tests) โดยทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบ แอลเอสดี (LSD : Least Significant Difference) (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, 2543, หน้า 161)

2.6 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้สถิติวิเคราะห์อย่างง่าย เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไปว่ามีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เกณฑ์การหาระดับความสัมพันธ์จากค่าที่ได้แปลผล ดังนี้

0.80 - 1.00	หมายถึง	ความสัมพันธ์สูงมาก
0.60 - 0.79	หมายถึง	ความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง
0.40 - 0.59	หมายถึง	ความสัมพันธ์ปานกลาง
0.20 - 0.39	หมายถึง	ความสัมพันธ์น้อย
0.00 - 0.19	หมายถึง	ความสัมพันธ์น้อยมาก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เป็นตัวแทนของประชากร โดยใช้สูตรของยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
N	แทน	ขนาดของประชากร
e	แทน	ความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05

2. ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านการบริหารการศึกษา พิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน จำนวน 5 ท่าน (สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 243-244) ดังนี้

+1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา
0	เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา
-1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

แล้วนำคะแนนมาแทนค่าในสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าดัชนี IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทน
 ลักษณะเฉพาะเนื้อหา นั้น ถ้าข้อคำถามใดมีดัชนีต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นถูกตัดออกไปหรือต้อง
 ปรับปรุงใหม่

3. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาคโดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2546, หน้า 312)

$$= \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ \square แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 n แทน จำนวนข้อคำถาม
 s_i^2 แทน ความแปรปรวนทั้งฉบับ
 $\sum s_i^2$ แทน ผลรวมความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

4. ค่าร้อยละ ได้แก่ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ
 แจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2546, หน้า 85)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ f แทน ความถี่
 n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

5. ค่าเฉลี่ย คำนวณจากสูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ \bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด